

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNE GENEL BAKIŞ: 2000-2012 YILLARI ARASI RASYO ANALİZİ

Dr. Arif SALDANLI,

İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, saldanli@istanbul.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma kapsamında Türk Bankacılık Sektörünün yapısal özellikleri incelenmiştir. 2000 – 2012 yılları arasındaki finansal tabloları analize tabi tutulmuştur. Analiz kapsamında Bankaların Aktif yapısı, Aktif Kalitesi, Gelir ve gider dengesi gibi unsurların üzerinde durulmuştur. 2013 sonrası için sektördeki beklentiler araştırılmıştır. Türkiye’de bankacılık sektörünün ekonomi içindeki payı diğer gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere göre daha küçüktür. Bu açıdan bakıldığında sektörün oldukça yüksek bir gelişme potansiyeli bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bankacılık, Aktif Kalitesi, Karlılık,

AN OVERVIEW OF TURKISH BANKING SECTOR : RATIO ANALYSIS BETWEEN 2000-2012

ABSTRACT

In this study structural characteristics of Turkish Banking Sector has been analysed. Financial tables of banks between 2000-2012 is taken as data sets. Within the context of analyse; assets structure, assets quality and balance of income and expenditure has been focused on. Banking sectors expectations for the after 2013 were investigated. The share of turkish banking sector in general economy is smaller than the other developed and developing countries. In this respect, the industry has a very high growth potential.

Key words: Banking, Assets Quality, Profitability,

GİRİŞ

Bankaların temel ekonomik işlevleri mali aracılıktır. Bankacılık sektörünün mali işlevleri sonucu ekonomide ödünç verilebilir fon arzı ve fon talebi artar, bunun sonucunda mali piyasanın hacmi genişler, milli gelir ve istihdam artar. Bankaların makroekonomik açıdan önemli işlevi de, mali sisteme çekilen fonların ekonomik kalkınmaya en yüksek katkıyı sağlayacak alan ve sektörlerle yönltilmesidir. Ayrıca ekonomide etkili bir para politikasının uygulanması, ülkenin dış ekonomik ilişkilerinin gelişmesi ve dünya ile bütünleşmesi de, ancak gelişmiş bir bankacılık sektörü ile mümkündür. (Arslan ve Yapraklı,2007:2)

Türkiye’de Batı ülkelerindeki gibi, banka dışı mali araçların gelişmiş olmaması ve sermaye piyasasının henüz gelişme aşamasında olması nedeniyle, bankalar; mali sistemin temelini oluşturmakta, ekonominin işleyişi, halkın tasarruflarının toplanması ve kullanım alanlarına dağıtılması açısından önemli rol oynamaktadırlar. Mali sistem içerisinde bu kadar önemli bir yeri olan bankacılık

www.e-dusbed.com

Düşbed, Yıl 5, Sayı 10, Kasım 2013

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNE GENEL BAKIŞ: 2000-2012 YILLARI ARASI RASYO ANALİZİ

sektörünün sorunsuz bir şekilde işlemesi, güçlü bir ekonomik yapının en önemli unsurlarından biridir. Türk bankacılık sektörünün genel özelliklerine bakıldığında ilk dikkati çeken, sektörün eksik rekabet piyasalarından oligopol yapısına uygun bir görünüm arz etmesidir. Türk bankacılık sektöründe kamu, özel ve yabancı sermayeli bankalar birlikte faaliyet göstermektedirler. Sektördeki kamusal sermayeli bankaların ağırlığı, finansal serbestleşmeye yönelik düzenlemelerin yapılmaya başlandığı 1980 yılından itibaren düşmeye başlamış ise de, 2000’li yıllarda sistemin toplam aktif büyüklüğünün dörtte biri bu bankalarca kontrol edilmektedir. Özel sermayeli ticari bankaların sistem içindeki payı ise yaklaşık yüzde elli düzeyindedir(Yıldırım,2004:19).

Kasım 2000 ve Şubat 2001 tarihlerinde Türk ekonomisinde yaşanan krizler bankacılık sektörünü olumsuz yönde etkilemiştir. Türk bankacılık sektörü Kasım 2000 krizi ile faiz riskine, Şubat 2001 krizi ile de döviz kuru riskine maruz kalmış ve bilançolarında büyük zararlar oluşmuştur. Yaşanan şoklar sonucunda büyük problemler yaşayan bankacılık sektörünün daha sağlıklı hale getirilmesi ve sorunlarının kalıcı olarak çözülmesi amacıyla, Mayıs 2001 tarihinde Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı uygulamaya konulmuştur.

Söz konusu Programın ilk unsuru olan kamu bankalarının yeniden yapılandırılması çerçevesinde, kamu bankalarının sermayeleri güçlendirilmiş, görev zararı alacakları Hazine’den kaynak sağlanmak suretiyle ödenmiş ve bu bankalar operasyonel açıdan yeniden yapılandırılmaya tabi tutulmuştur. Programın ikinci unsuru, Tasarruf Mevduatı ve Sigorta Fonuna devredilen bankaların çözülmesidir. 2000 ve 2001 krizlerinin öncesinde ve sonrasına Tasarruf Mevduatı ve Sigorta Fonuna devredilen bankalar, Hazine’den sağlanan kaynaklarla yeniden yapılandırılmış, bu bankaların bir kısmı yerli ve yabancı yatırımcılara satılmış, bir kısmı da birleşme ve tasfiye yoluyla çözüme kavuşturulmuştur. Krizden zarar gören özel sermayeli mevduat bankalarının büyük ölçüde kendi kaynaklarıyla yeniden sermaye sağlanması programın üçüncü unsurunu oluşturmuştur. Programın son unsuru ise, gözetim ve denetim çerçevesinin güçlendirilmesi ve uluslararası standartlara uyum amacıyla birçok alanda düzenlemelerin yapılmasıdır(BDDK,2001:13).

Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programının sonuçlarına bakıldığında önemli kazanımlar elde edildiği görülmektedir. Program ile sektörde şeffaflık sağlanmış ve bankaların sermayeleri güçlendirilmiştir. Bankaların aracılık fonksiyonuna odaklanmasıyla kredi ve mevduat hacminde yaşanan artışlar, bankacılık sektörünün aktiflerinin büyümesine neden olmuştur. Buna paralel olarak, Türk bankacılık sektörünün karlılığında da önemli oranda artışlar gerçekleşmiştir. Program sonrasında bankacılık sektörünün karlılığında kaydedilen gelişmelerin incelenmesi, sektörün önümüzdeki dönemdeki karlılık performansında yaşanabilecek gelişmelerin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

1. TÜRKİYEDE BANKACILIK SİSTEMİNE GENEL BAKIŞ

www.e-dusbed.com

Düşbed, Yıl 5, Sayı 10, Kasım 2013

Arif SALDANLI

tarihi itibari ile Türkiye’de faaliyet gösteren 45 adet banka bulunmaktadır. Bunlardan 13 adeti Kalkınma ve Yatırım Bankası 32 adeti ise Mevduat Bankasıdır. 32 adet mevduat bankasının 3 adeti kamusal Sermayeli, 11 adeti özel sermayeli, 17 adeti ise yabancı sermayeli bankalardan oluşmaktadır. 1 adet banka ise tasarruf mevduatı sigorta fonuna devredilmiş durumdadır.

Sektörün toplam aktif büyüklüğü 1.370.642 milyon TL seviyesindedir. Toplam 11.066 şube ve 201.474 personel ile faaliyet gösteren bankalar 31.12.2012 tarihi itibari ile 52.289 milyon TL net faiz geliri ve toplam 23.649 milyon TL net dönem karı elde etmişlerdir. Sektörün toplam krediler ve alacakları 664.289 milyon TL olurken toplam mevduat 771.884 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. (TBB,BDDK,2013)

Avrupa birliği ile karşılaştırıldığında Türk bankacılık sisteminin gelişim düzeyinin henüz yeterli seviyede bulunmadığı söylenebilir. 31.12.2012 tarihi itibari ile Avrupa merkez bankası verilerine göre aktif tutarı Avrupa Birliği ortalaması için 86.341 Euro olurken Türkiye’de bu tutar 5.308 Euro olarak gerçekleşmiştir. Personel başına düşen nüfus Avrupa Birliğinde 170 kişi Türkiye’de ise 403 kişidir. Şube başına düşen nüfus içinde benzer bir durum söz konusudur. Avrupa birliğinde 2087 kişiye bir şube düşerken Türkiye’de 7712 kişiye bir şube düşmektedir. Ayrıca banka sayısı açısından bakıldığında Avrupa Birliğinde 59.860 kişiye bir banka düşerken Türkiye’de bu rakam 1.597.778 kişi olmuştur. (TBB,2013)

Tablo1 Avrupa Birliği ile Türkiye Bankacılık Sektörü Karşılaştırması (TBB,ECB)

	Avrupa Birliği	Türkiye
Kişi Başına Aktif (Euro)	86.341	5.308
Nüfus / Personel Sayısı	170	403
Nüfus / Şube Sayısı	2.087	7.712
Nüfus / Banka Sayısı	59.860	1.597.778

31.12.2012 tarihi itibari ile sektörde istihdam edilen kişi sayısı toplam 201.474 dür. Bunların 51.587 kişisi Kamu sermayeli Bankalarda, 89.968 kişisi özel sermayeli bankalarda 39.405 kişisi ise yabancı sermayeli bankalarda çalışmaktadırlar. 2011 Aralık ayı verileri ile 2012 yılı Aralık ayı verileri karşılaştırıldığında TMSF bankaları hariç tüm banka gruplarında istihdam artışı göze çarpmaktadır.

En fazla istihdam artışı gözlenen bankalar yabancı bankalar (2.357 kişi), katılım bankaları (1.505 kişi) ve kamu bankaları (1.348 kişi) olarak sıralanmaktadır. (BDDK,2012)

Tablo:2 Türkiye Bankalarda İstihdam Durumu (Kaynak:TBB)

www.e-dusbed.com
Düsbed, Yıl 5, Sayı 10, Kasım 2013

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNE GENEL BAKIŞ: 2000-2012 YILLARI ARASI RASYO ANALİZİ

	Banka Sayısı	Şube Sayısı	Personel Sayısı
Sektör Toplamı	45	11.066	201.474
Mevduat Bankaları	32	10.194	176.333
Kamu Sermayeli Bankalar	3	3.084	51.587
Özel Sermayeli Bankalar	11	5.071	89.968
Yabancı Sermayeli Bankalar	16	2.039	39.405
Tas.Mevd.Sig. Fon.Devredilen	1	2	258
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	13	41	4.900

31.12.2012 itibari ile aktif toplamın % 96,2' si Mevduat Bankaları % 3,8' i ise Kalkınma ve Yatırım bankalarından oluşmaktadır. Mevduat bankaları içerisinde ise Kamusal Sermayeli bankalar toplam aktifin % 27,5' ini, Özel Sermayeli Bankalar % 50,5' ini, Yabancı sermayeli bankalar % 13,0' ını, Tasarruf Mevduatı Sigorta fonuna devredilen Bankalar ise % 0,1 ini oluşturmaktadır.

31.12.2012 itibari ile Toplam kredilerin % 25,27' sinin Kamusal Sermayeli bankalar % 50,95' inin Özel sermayeli bankalar, %13,9' unun yabancı sermayeli bankalar, % 6,03' ü ise Kalkınma ve yatırım bankaları tarafından karşılanmaktadır. Toplam Mevduatın ise % 31,91' i Kamusal sermayeli bankalar, % 48,72' si özel sermayeli bankalar, % 13,14' ü ise yabancı sermayeli bankalara ait bulunmaktadır.

Tablo 3 : Sektörde yer alan bankaların gruplar itibari ile payları (Kaynak: TBB)

Banka	Grup Payları			Sektör Payları		
	Toplam Aktifler	Toplam Krediler	Toplam Mevduat	Toplam Aktifler	Toplam Krediler	Toplam Mevduat
Mevduat Bankaları	100,0	100,0	100,0	96,2	96,4	100,0
Kamusal Sermayeli Bankalar	28,6	26,2	31,9	27,5	25,3	31,9
Özel Sermayeli Bankalar	52,5	52,9	48,7	50,5	51,0	48,7
Yabancı Sermayeli Bankalar	13,5	14,4	13,1	13,0	13,9	13,1
Katılım Bankaları	5,3	6,3	6,2	5,1	6,0	6,2
Tasarruf Mevd. Sig. Fon. Devredilen	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	100,0	100,0	100,0	3,8	3,8	0,0

2. YÖNTEM VE VERİ SETİ

www.e-dusbed.com

Düşbed, Yıl 5, Sayı 10, Kasım 2013

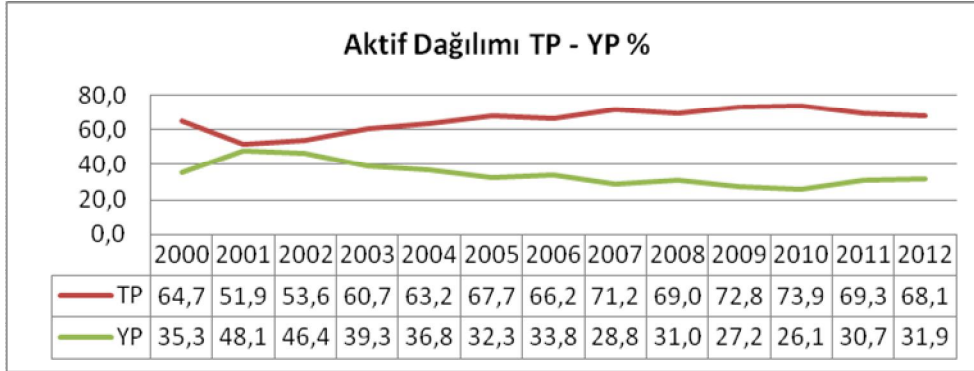
Arif SALDANLI

Çalışmada Türkiye’de faaliyet gösteren 45 bankanın 2000-2012 dönemleri arasında göstermiş olduğu değişimler yapısal ve finansal açıdan incelenecektir. Bu kapsamda bankaların ilgili dönemdeki finansal tabloları çeyrek dönemler itibari ile tasnif edilmiştir. İlgili bankalara ait veriler Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ve Türkiye Bankalar Birliği resmi internet sayfalarından elde edilmiştir.

3. BULGULAR

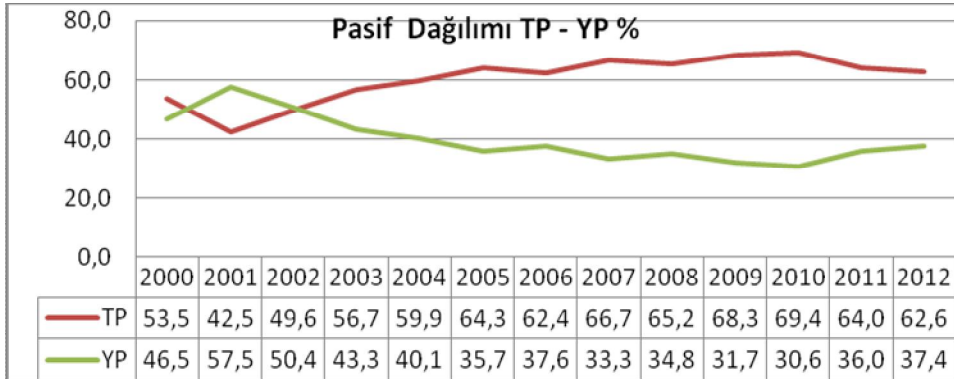
Grafik 1 de Türkiye bankacılık sektörünün 2000-2012 yılları arasındaki aktif ve pasif yapısındaki Türk parası cinsinden dağılım gösterilmektedir.

Grafik 1 : Aktif Dağılımı 2000-2012 (Kaynak: TBB)

Grafik 2 de Türkiye bankacılık sektörünün 2000-2012 yılları arasındaki aktif ve pasif yapısındaki Yabancı para cinsinden dağılım gösterilmektedir.

Grafik 2 : Pasif Dağılımı 2000-2012 (Kaynak: TBB)

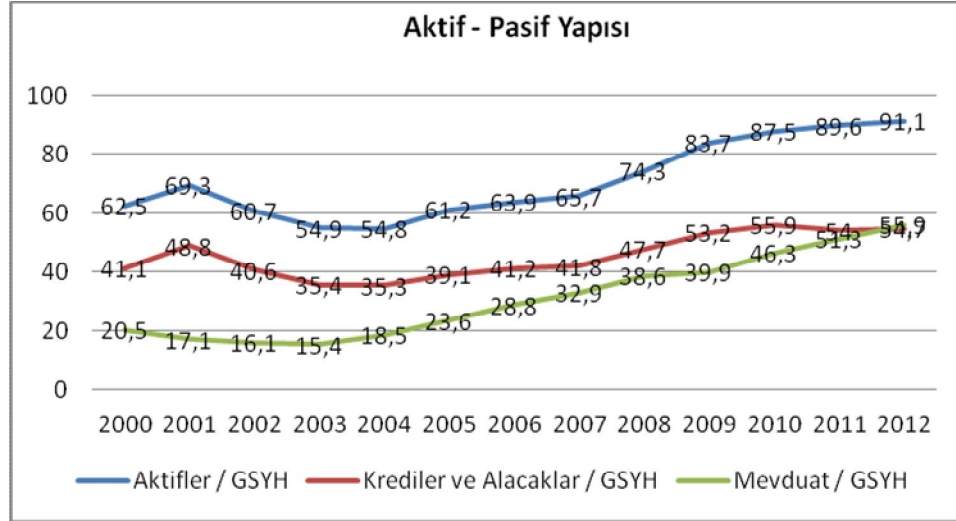

2001 yılında yaşanan krizin etkilerinin oldukça açık bir şekilde görülebildiği grafiklerde 2001 yılı haricindeki yıllarda Aktif ve Pasif dağılımında Türk Parasının Yabancı paraya oranla yaklaşık olarak 2 kat daha fazla tercih edildiği gözlenmektedir. Bir diğer dikkat çekici unsur 2011 ve 2012 yılında son 12 yıllık süreçten farklı olarak aktif ve pasif yapısında paralel bir şekilde Türk Parasının ağırlığının azalması ve yabancı paranın ağırlığının ise artmasıdır.

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNE GENEL BAKIŞ: 2000-2012 YILLARI ARASI RASYO ANALİZİ

Grafik 3 de Bankacılık sektörünün 2000-2012 yılları arasında Aktiflerinin, Kredi ve alacaklarının ve Mevduatın Gayri Safi Yurt İçi Hasıla ya oranı gösterilmektedir.

Grafik 3 : Aktif- Pasif Yapısı (Kaynak: TBB)

2001 yılından itibaren krizin etkilerinin azalması süreci ile birlikte üç gösterge içinde artış eğiliminde olduğu gözlenmektedir. İlgili süreç içerisinde aktif toplamının GSYH a oranı % 62,5 seviyelerinden % 91,1 seviyelerine çıktığı görülmektedir. Sektördeki bu büyüme olumlu bir gelişme olarak değerlendirilse bile henüz istenilen düzeylerin oldukça altında bulunmaktadır. Artışa rağmen gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında ülkemizin yeterince büyük bir bankacılık sistemine sahip olmadığını göstermektedir.

Birçok gelişmiş ülkeye bakıldığında bankacılık sektörünün toplam büyüklüğünün ülke ekonomisinin 10-15 katı kadar olarak gerçekleştiği görülmektedir. Örneğin İsviçre de faaliyet gösteren UBS İsviçre ekonomisinin % 380 kadar bir aktif büyüklüğüne sahiptir. Diğer bir İsviçre bankası Credit Suisse, ülke ekonomisinin %218'i kadar büyük iken, Belçika'da Dexia %180, dünyanın en büyük ekonomilerinden Fransa'da BNP Paribas %101'lik bir orana sahip bulunmaktadır. (Erkol,2012) Bu açıdan değerlendirildiğinde Türk Bankacılık sektörünün henüz doygunluk noktasına ulaşmamış büyük bir gelişme potansiyeline sahip olduğu varsayımında bulunulabilir.

Tablo 4: Mevduat, Kredi ve Alacaklar, Mevduatın Krediye Dönüşme Oranları (Kaynak :TBB)

Yıllar	Mevduat (1000 TL)	Krediler ve Alacaklar(1000 TL)	Mevduatın Krediye Dönüşme Oranı
2000	36.915.796	34.205.860	92,66%

www.e-dusbed.com

Düşbed, Yıl 5, Sayı 10, Kasım 2013

Arif SALDANLI

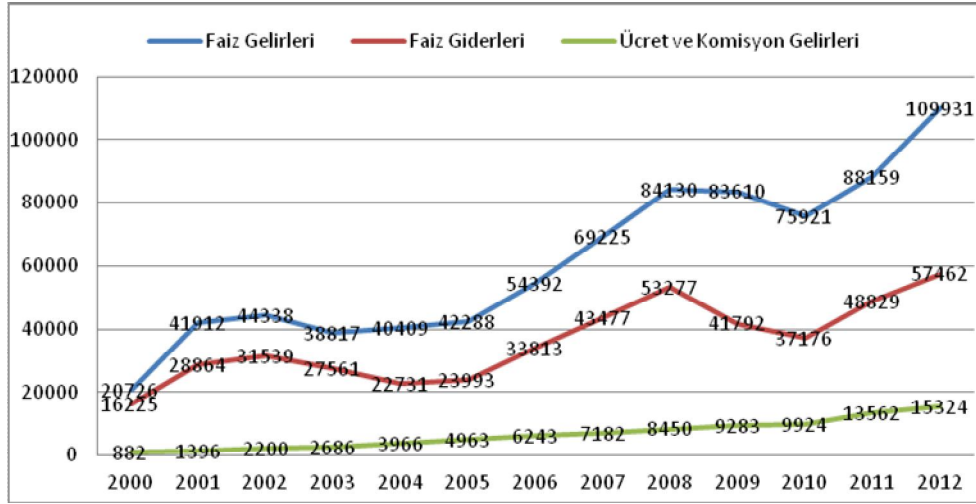
2001	47.194.389	40.982.498	86,84%
2002	60.011.580	56.370.271	93,93%
2003	81.592.491	69.990.148	85,78%
2004	108.891.590	103.241.145	94,81%
2005	160.169.451	153.059.052	95,56%
2006	192.785.739	218.063.925	113,11%
2007	232.487.650	280.453.091	120,63%
2008	291.452.890	366.900.914	125,89%
2009	333.090.381	381.012.568	114,39%
2010	427.625.328	508.862.117	119,00%
2011	695.496.121	682.893.487	98,18%
2012	771.884.342	794.756.523	102,96%

Tablo 4 te yer alan bilgiler 2000-2012yılları arasında Mevduat ile Kredi ve Alacaklar seyrini göstermektedir. Elde edilen sonuçlara göre ilgili süre içerisinde Mevduat tutarı 2000 yılında 36.195 milyon TL iken 2012 yılında 771.884 milyon TL ye ulaşmıştır. Kredi ve alacaklar tutarı ise 34.205 milyon TL den 794.523 milyon TL ye yükselmiştir.

Bilindiği üzere bankacılık faaliyetlerinin temelinde tasarruflarını bankaya yatırarak fon arz edenler ile fon talep edenler arasında aracılık faaliyetlerini gerçekleştirme yatmaktadır. Ülkemizde 2000 li yıllarda yaşanan bankacılık temelli krizler öncesinde de bu sistemin işleyişinde bazı aksaklıklar göze çarpmaktadır. Bankalar ellerindeki mevduatı özel kesime kredi vermek yerine daha kolay yönetilebilir ve riski daha düşük olan devlet borçlanma kâğıtlarına yönlendirdikleri görülmektedir. Bu noktada mevduatların özel sektör yerine kamu kesimini finanse ettiği gerçeği doğmaktadır. Ancak 2000 yılında yaşanan krizler sonrasında uygulanan daraltıcı politikalar ile kamu kesimin borçlanma oranı düşürülmeye çalışılarak; özel sektörün kredi payı artmaya başlamıştır. Aynı süreç içerisinde enflasyondaki düşüşte tasarrufların mevduata dönüşmesini teşvik eden diğer bir unsur olmuştur.

Grafik 4: Faiz Gelirleri, Faiz Giderleri, Ücret Komisyon Gelirleri (MilyonTL) (Kaynak: TBB)

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNE GENEL BAKIŞ: 2000-2012 YILLARI ARASI RASYO ANALİZİ

Grafik 4 te sektörün 2000-2012 dönemleri arasındaki faiz gelirleri, faiz giderleri ve net ücret komisyon gelirleri kalemleri görülmektedir. Elde edilen sonuçlara göre bankaların 2000 yılı faiz gelirlerinin 20.276 Milyon TL den 2012 yılı itibari ile % 542 artış ile 109.931 Milyon TL ye yükselmiştir. Faiz giderleri ise aynı dönem içerisinde % 354 artış göstererek 16.225 Milyon TL den 57.462 Milyon TL ye yükselmiştir. Ücret ve Komisyon gelirleri 2000 yılında 882 Milyon TL den 2012 yılında % 1737 artış göstererek 15.324 milyon TL ye yükselmiştir.

Tablo:5 Faiz Yüklü, Ücret Komisyon Gelirleri / Faiz Gelirleri (Kaynak:TBB)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Faiz Giderleri / Faiz Gelirleri	68,87%	71,13%	71,00%	56,25%	56,74%	62,17%
Ücret Komisyon / Faiz Gelirleri	3,33%	4,96%	6,92%	9,81%	11,74%	11,48%
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Faiz Giderleri / Faiz Gelirleri	62,81%	63,33%	49,98%	48,97%	54,39%	52,27%
Ücret Komisyon / Faiz Gelirleri	10,37%	10,04%	11,10%	13,07%	13,60%	13,94%

Tablo 5 te görüleceği üzere bankaların ortalama olarak ödemekte oldukları faiz giderlerinin elde ettikleri faiz gelirlerine oranı 2000 yılında % 78,29 iken 2012 yılında % 52,27 ye gerilediği görülmektedir. 2000 yılında % 40 seviyelerinde olan faiz oranlarının 2012 yılında % 10 seviyelerine kadar inmesine rağmen bankaların net faiz marjlarında bu durumun aksine yükseliş yönünde bir değişim gözlenmiştir. İlgili süreç içerisinde takipteki kredilerin oranında çok yüksek değişimler olmaması; bankaların net kar marjındaki bu yükselişi sağlamak için daha yüksek

Arif SALDANLI

riske sahip müşterilerde kredi verme yönünde bir kararlarının olmadığını yönünde yorumlanabilir. 2012 sonu tarihi itibari ile sektörde Türk parası cinsinden verilen kredilere uygulanan faiz oranı ortalama % 11,43 Türk parası cinsinden mevduata ödenen faiz oranı % 7,19 olarak görülmektedir. (TCMB)

Ücret ve Komisyon gelirlerin Faiz gelirlerine oranı 2000 yılında % 4 seviyelerinde iken 2012 yılında bu oran % 13 seviyelerinde gerçekleşmiştir. Bankalar süreç içerisinde azalan net kar marjına karşılık faiz gelirlerini faiz giderlerine oranla daha yüksek oranlı arttırmakla birlikte ayrıca ücret ve komisyon gelirlerinin de önemli bir gelir kalemi haline gelmesini sağlamışlardır.

Tablo 6 : Karlılık Verileri (Kaynak:TBB)

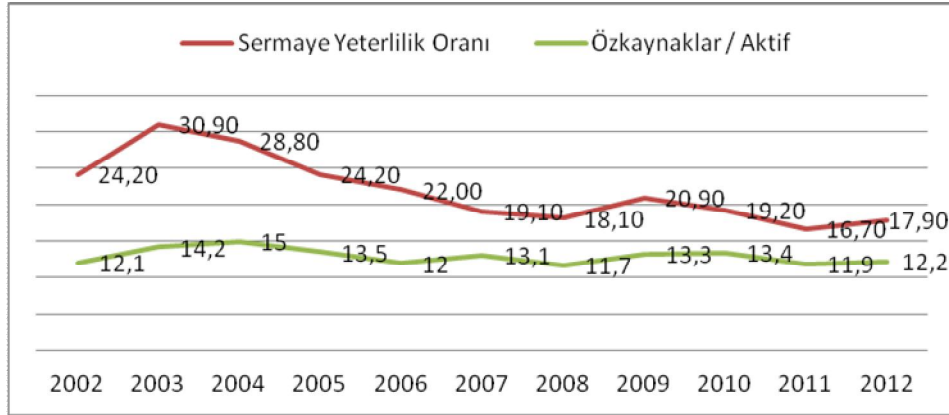
Yıllar	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Aktif Karlılığı	-3,8	1,4	2,2	2,1	1,4	2,3
Özkaynak Karlılığı	-69,9	11,2	15,8	14	10,6	18,9
Net Kar (Milyon \$)	-3.570	1.437	4.027	4.831	4.259	7.813

Yıllar	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Aktif Karlılığı	2,6	1,8	2,4	2,2	1,74	1,84
Özkaynak Karlılığı	19,5	15,4	18,3	16,5	14,26	14,51
Net Kar (Milyon \$)	12.362	8.394	13.096	13.892	14.113	16.737

Tablo 6 da bankacılık sektörüne ilişkin 2000-2012 yılları arasındaki aktif karlılığı, özsermaye karlılığı ve net kar rakamları görülmektedir. Veriler incelendiğinde aktif karlılık ve özsermaye karlılık oranlarının kriz dönemi olarak gösterilen 2001 yılı haricinde paralel bir seyir izlediği, net kar rakamının ise 2000 yılından itibaren bir artış trendi gösterdiği söylenebilir. Kar marjları çok fazla değişmemesine, en önemli gelir kaynaklarından biri olan net faiz marjının azalmasına rağmen sektördeki kar rakamlarının 2002 yılındaki 1.437 milyon \$ seviyesinden 2012 yılında yaklaşık 10 kat artış ile 10.081 milyon \$ seviyesine gelmesindeki ana unsur sektör büyüklüğünün 115.020 milyon \$ seviyelerinden 770 milyon \$ seviyelerine yükselmesidir.

Grafik 5 : Özkaynak Yapısı (Kaynak:TBB)

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNE GENEL BAKIŞ: 2000-2012 YILLARI ARASI RASYO ANALİZİ

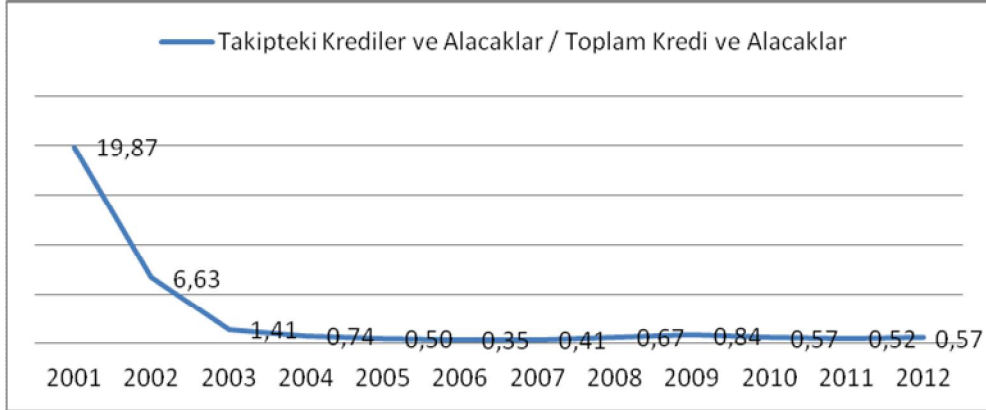
Grafik 5 te bankaların Sermaye yeterlilik oranları ve Özsermaye / Aktif Oranları görülmektedir. Sermaye yeterlilik oranının hesaplanmasında aşağıdaki formül kullanılmaktadır. (BIS;2004)

$$SYR = \frac{\text{Toplam Özkaynaklar}}{\text{Kredi Riskine Esas Tutar} + \text{Piyasa Riskine Esas Tutar} + \text{Operasyonel Risk Esas Tutar}}$$

Sermaye yeterlilik oranı açısından Basel II çerçevesinde belirlenen standart oranın asgari % 8 olarak gerçekleşmesidir. Basel III sürecinde ise ana hatları aynı kalmakla birlikte hesaplama yöntemlerine ilişkin bazı değişiklikler öngörülmüş ve asgari olarak oranın % 8 olması prensibi değiştirilmemiştir. Türk bankacılık sektörü açısından bakıldığında 2002 yılında % 24 seviyelerinde bulunan oran 2012 yıl sonu itibari ile % 17 seviyelerinde gerçekleşmiştir. Ancak bu düşüşe rağmen oran dünya ortalamalarına kıyasla yeterince yüksek ve olumludur. Basel uzlaşılarında asgari % 8 olarak kabul edilen sermaye yeterlilik oranına ilave olarak Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu tarafından Türkiye’de 2006 yılında asgari %12’ lik hedef oran belirlenmiştir. Bu sayede 2006 yılı sonrası yaşanan global krizlerde Türk bankacılık sektörünün sermaye sıkıntısı yaşamaması sağlanmıştır. Nitekim küresel krizde Türkiye, OECD ülkeleri arasında da bankacılık sektöründe kamunun sermaye desteğine ihtiyaç duymayan tek ülke olmuştur.(BDDK,2010:12) Avrupa’da ki bir çok banka % 8 lik zorunlu oranı bile sağlamakta zorluk çekerken Türk bankacılık sektörü geçmişte yaşanan finansal krizlerden ders alarak bu konudaki tedbirli davranışlarını sürdürmektedir.

İlgili süre içerisinde toplam aktifler içerisinde özsermayenin ağırlığı ise % 10 ile % 15 aralığında yatay bir seyir göstermiştir.

Grafik 6: Takipteki krediler ve Alacaklar / Toplam Kredi ve Alacaklar (Kaynak:TBB)

Grafik 6 da Türk bankacılık sektörünün 2000-2012 yılları arasındaki takipteki kredilerinin Toplam krediler ve alacaklarına oranı görülmektedir. 2001-2002 yıllarında ülkemizde yaşanan krizin etkileri ile ortalamanın oldukça üstünde düzeyde kredilerin takibe düşme durumu gerçekleştiği gözlenmektedir. Sonraki yıllarda Türkiye'nin uzun vadeli stratejileriyle uyumlu olarak finansal istikrarın sağlanmasıyla birlikte, bankacılık sektörü kredi kalitesinin iyileştiği görülmektedir. Bankacılık sektörünün takipteki kredi ve alacakların toplam kredi ve alacaklara oranı 2012 yılında %0,57 olarak gerçekleşmiştir.(BDDK,2012)

4. GENEL DEĞERLENDİRME VE BEKLENTİLER

Türk Bankacılık sektörünün son yıllardaki gelişim sürecine bakıldığında Aktif büyüklüğündeki artışın hızlanarak sürdüğünü görmekteyiz. Ancak bu artışa rağmen kişi başına düşen aktif ve aktif toplamın ülkenin Gayr safi milli hasılasına oranı konusunda; benzer büyüklük ve ekonomilere sahip ülkelere göre oldukça geride yer almaktadır. Bu açıdan bakıldığında bankacılık sektörü henüz doygunluk noktasının çok gerisinde bulunan ve gelişmeye açık bir sektör konumundadır. 2000 li yıllarda yaşanan krizler dolayısı ile sektör bu konuda temkinli ilerlemektedir. Basel III sürecinde % 8 olarak zorunlu tutulan Sermaye yeterliliği oranının Türk bankacılık sektöründe yaklaşık % 16 seviyelerinde olması bu düşünceyi destekler niteliktedir.

Bankacılık sektöründe 2000-2001 yıllarında yaşanan büyük finansal krizler, 2002-2004 yıllarına ise krizin etkilerini ortadan kaldırma ve yeniden yapılandırma çabaları göze çarpmaktadır. 2005-2009 yıllarında ise yabancı sermayenin ülkeye girişinin hızlanması ile bankalarında sermaye yapısının değişmesi söz konusu olmuştur. 2010 yılında itibaren rekabette meydana gelen artış, net faiz marjlarında azalma, personel giderlerinde artış gibi faktörler dolayısı ile karlılık oranlarında gerileme dikkat çekmektedir. Ancak sektörün büyümesi sayesinde Net kar tutarında oran azalmasına rağmen artış gözlenmiştir.

Özellikle 5 yıllık süre içerisinde % 60 seviyelerinden % 90 seviyelerine gelen GSMH ya oranın önümüzdeki yıllarda GSMH' yı geçmesi muhtemeldir. Bu artış finans sektörünün derinleşmesine katkıda bulunacak ve geçmiş dönemlerdeki

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNE GENEL BAKIŞ: 2000-2012 YILLARI ARASI RASYO ANALİZİ

gibi krizlerin önlenmesi için sağlıklı ve güçlü bir yapının kurulmasına katkıda bulunacaktır.

Faiz marjlarında yaşanan daralmalar ekonomik istikrar ile birlikte devam edecektir. Ancak bu durum bankaların en önemli gelir grubunun payının azalması anlamına gelmektedir. Artan rekabet nedeni ile bankaların pasifinde % 60' dan fazla yer tutan mevduatın ağırlığının azalarak, ikincil piyasası olan Varlığa Dayalı Menkul Kıymet benzeri finansal enstrümanların kullanılabileceği beklenebilir. Ayrıca göreceli olarak daha yüksek kar marjına sahip olan KOBİ bankacılığı, Bireysel bankacılık alanlarında gelişmeler beklenebilir.

Bankacılık sisteminin hali hazırda maruz kaldığı en önemli risk faiz oranı riskidir. Olası bir faiz artışı vade uyumsuzluğu nedeni ile sektör açısından büyük handikaplar yaratabilecek niteliktedir. Bankaların vade uyumsuzluğunu azaltacak yönde tedbirler uygulaması beklenmelidir.

KAYNAKÇA

Arslan, İbrahim. Yapraklı, Sevda. (2008), Banka Kredileri Ve Enflasyon Arasındaki İlişki: Türkiye Üzerine Ekonometrik Bir Analiz 1983-2007. Ekonometri ve İstatistik Sayı: 7 2008, 88-103

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, (2011), Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı, 15 Mayıs 2001 s. 13

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, (2011), Türk Bankacılık Sektörü Genel Görünüm Aralık 2011

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, (2012), Finansal Piyasalar Raporu, Aralık 2012

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, (2011), Finansal Piyasalar Raporu, Aralık 2011

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, (2012), Türk Bankacılık Sektörü Kur Riski Değerlendirme Raporu, Eylül 2012

Basel Committee on Banking Supervision; (2004), International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards A Revised Framework, Haziran 2004-Basel II-, www.bis.org/publ/bcbs107.pdf

European Central Bank, <http://www.ecb.int/stats/html/index.en.html>

Erkol, Oğuz.(2012) Bankaların Aktif Büyüklükleri; <http://www.sistematikrisk.com/2012/01/13/bankalarin-aktif-buyuklukleri/>

Türkiye Bankalar Birliği, İstatistiki Raporlar, www.tbb.org.tr

Türkiye Bankalar Birliği, 54. Yılında Türkiye Bankalar Birliği ve Türkiye'de Bankacılık Sistemi İstatistik Ekleri

www.e-dusbed.com

Düşbed, Yıl 5, Sayı 10, Kasım 2013

Arif SALDANLI

Türkiye Bankalar Birliği, (2013), Türkiye’ de Bankacılık Sektörü 2008-2012

Yıldırım, Oğuz (2004), Türk Bankacılık Sektörünün Temel Sorunları ve Sektörde Yaşanan Mali Riskler